

הבטחת שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם,

להטיל על שר התרבות והספורט לבוא בדברים עם האקדמיה ללשון העברית, הפועלת לפי חוק המוסד העליון ללשון העברית, תשי"ג-1953, על מנת לבחון הקמה של יחידה באקדמיה שתוקדש להבטחת שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית.

דברי הסבר

רקע כללי

שפת הסימנים היא שפה עשירה וייחודית, אשר היקף המשתמשים בה הולך וגדל עם השנים. כ-12 אחוזים מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל לוקה במידה כלשהי של קשיי שמיעה.¹ על פי נתוני משרד הרווחה, ישנם למעלה מ-4,000 איש שנחשבים לדוברי שפת הסימנים הישראלית (שס"י).² אנשים נוספים משתמשים בשפת הסימנים כשפה משלימה, ועמם מעגל שני המורכב ממשפחותיהם של כבדי שמיעה, צוותי הנגשה בתקשורת, במוסדות המדינה, בצוותי הוראה, ועוד. במהלך השנים, בהתאם להוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998, ותקנותיו, ועם הגברת המודעות לצרכים המיוחדים של אנשים עם מוגבלויות בכלל וכבדי שמיעה בפרט, מוסדות רבים החלו להנגיש את שירותיהם לקהל לקויי השמיעה, וכתוצאה מכך השימוש בשפת הסימנים נמצא במגמת עליה. על אף האמור, בהיעדר גוף מרכזי המופקד על שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית, הכללים הלשוניים הנוגעים לשימוש בשפת הסימנים הישראלית נותרו עמומים וסובלים מחוסר אחידות המקשה על השימוש בשפה ועל פיתוחה. לפיכך, בדומה לגופים שהופקדו על שימור ופיתוח שפות נוספות בישראל (ר' חוק המוסד העליון ללשון העברית, תשי"ג-1953, חוק המוסד העליון ללשון הערבית, תשס"ז-2007, חוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש, תשנ"ו-1996, חוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו, תשנ"ו-1996), מוצע לבחון הקמה של יחידה באקדמיה ללשון העברית שתפקד על שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית. האקדמיה, אשר תפקידה על פי דין הוא "לכוון את התפתחות הלשון העברית על יסוד חקר הלשון לתקופותיה ולענפיה" (סעיף 2 לחוק המוסד העליון ללשון העברית), מהווה אכסניה מתאימה ליחידה זו. הקמת יחידה כאמור עולה בקנה אחד עם עקרונות אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות ומהווה נדבך נוסף לעיגון זכויות החירשים בישראל.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

אין.

¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "לקט נתונים בנושא לקויי שמיעה בישראל לרגל יום השמיעה הבין-לאומי, מתוך הסקר החברתי 2018", 1.3.2020, https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2020/062/19_20_062b.pdf

² נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, "הזכות לשפת סימנים בהכשרה, הדרכה ולימודים: עמדת נציבות", 1.7.2019, https://www.gov.il/he/Departments/policies/position_sign_language_higher_ed

תקציב

אין.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

אין.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

כאמור בחוות הדעת המשפטית המצורפת, אין מניעה משפטית לקבל את ההחלטה.

סיווגים

סיווג ראשי: 03תהליך.

תחום פעולה עיקרי: 08תרבות, סמלים וטקסים.

מוגש על ידי שר התרבות והספורט

י' בכסלו התשפ"א

26 בנובמבר 2020

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: **הבטחת שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית**

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

1. שפת הסימנים היא שפה עשירה וייחודית, אשר היקף המשתמשים בה הולך וגדל עם השנים. כ-12 אחוזים מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל לוקה במידה כלשהי של קשיי שמיעה. על פי נתוני משרד הרווחה, ישנם למעלה מ-4,000 איש שנחשבים לדוברי שפת הסימנים הישראלית (שסי"). אנשים נוספים משתמשים בשפת הסימנים כשפה משלימה, ועמם מעגל שני המורכב ממשפחותיהם של כבדי שמיעה, צוותי הנגשה בתקשורת, במוסדות המדינה, בצוותי הוראה, ועוד.
2. במהלך השנים, בהתאם להוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998, ותקנותיו, ועם הגברת המודעות לצרכים המיוחדים של אנשים עם מוגבלויות בכלל וכבדי שמיעה בפרט, מוסדות רבים החלו להנגיש את שירותיהם לקהל לקויי השמיעה, וכתוצאה מכך השימוש בשפת הסימנים נמצא במגמת עליה.
3. על אף האמור, בהיעדר גוף מרכזי המופקד על שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית, הכללים הלשוניים הנוגעים לשימוש בשפת הסימנים הישראלית נותרו עמומים וסובלים מחוסר אחידות המקשה על השימוש בשפה ועל פיתוחה.
4. לפיכך, בדומה לגופים שהופקדו על שימור ופיתוח שפות נוספות בישראל (ר' חוק המוסד העליון ללשון העברית, תשי"ג-1953, חוק המוסד העליון ללשון הערבית, תשס"ז-2007, חוק הרשות הלאומית לתרבות היידיש, תשנ"ו-1996, חוק הרשות הלאומית לתרבות הלאדינו, תשנ"ו-1996), מוצע לבחון הקמה של יחידה באקדמיה ללשון העברית שתופקד על שימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית. האקדמיה, אשר תפקידה על פי דין הוא "לכוון את התפתחות הלשון העברית על יסוד חקר הלשון לתקופותיה ולענפיה" (סעיף 2 לחוק המוסד העליון ללשון העברית), מהווה אכסניה מתאימה ליחידה זו.
5. הקמת יחידה כאמור עולה בקנה אחד עם עקרונות אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות ומהווה נדבך נוסף לעיגון זכויות החירשים בישראל.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ככל שיוחלט על הקמת יחידה לשימור ופיתוח שפת הסימנים הישראלית באקדמיה ללשון העברית, יהיה צורך לוודא שהדבר תואם למטרות האקדמיה על פי דין, וייתכן שהדבר יחייב את תיקון תקנון האקדמיה לפי סעיף 8 לחוק המוסד העליון ללשון העברית.

הלשכה המשפטית

הנושא ייבחן בהמשך ומכל מקום אין בו בכדי למנוע מהממשלה לקבל את ההחלטה המוצעת שעניינה בחינת הקמת יחידה כאמור.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

לא רלוונטי.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

לאור האמור, אין מניעה לאשר את הצעת ההחלטה.

חתימה

לשכה משפטית

תפקיד

משה אוסטר, עו"ד

שם